

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alapkutatási és szakmódszertani periodika

Lehotai László: Adalékok egy artista-tánctanár életrajzához (1. rész)

Tánc- és cirkuszkutatás

A hasznos információk internetes beszerzésének híveként, mint több évtizedes operaházi balett-táncos múlttal és táncpedagógus képesítéssel rendelkező aktív cirkuszlátogató, érdemesnek tartok közzétenni néhány adalékot a két művészeti ág határterületén történt szörfözgetéseim nyomán.

A tájékozódást a legtöbben a Google honlapján szoktuk elkezdni, ahol a „táncstudomány” keresőszót beírva, [\[1\]](#) elsőként a Magyar Táncstudományi Társaság, vagyis a [Táncstudományi Portál](#) - a Táncstudomány és Tánc kutatás hivatalos magyarországi oldala [\[2\]](#) jön fel. Ezen belül található a Tánclexikon [\[3\]](#) és a Táncstudományi Tanulmányok [\[4\]](#).

A „tánc kutatás” [\[5\]](#) keresőszóval a Táncstudományi portált követi *A tánc kutatás új intézményei és programjai Magyarországon* [\[6\]](#) című cikk, itt mindjárt három új műhelyről is beszámolnak: Magyar Etnokoreológiai Társaság, Tánckutató műhely Szegeden és CHOREOMUNDUS. Látható tehát, hogy sok új kezdeményezéssel és nagy számban folynak különféle kutatások, annak ellenére, hogy a Táncpédia szerint „*fiatal tudományterület, létjogosultságát a klasszikus tudományterületeken nehezen ismerik el*” [\[7\]](#).

A „cirkusztudomány” és „cirkuszkutatás” keresőszavakat beírva azt tapasztaljuk, hogy az egyéni vagy civil kezdeményezéseknél magasabb szervezeti szintre ezen a területen nem jutottak el. A Magyar Kommunikációtudományi Társaság honlapján olvasható, hogy „*napjainkban a 'tudomány' kifejezés egyre gyakrabban bukkan fel olyan összetett szavakban, mint sport-, színház-, tánc-, ill. legeslegújabbban cirkusztudomány, ám ezek használata még nem ágyazódott be nyelvérzékünkbe, nyilván a későbbi fejlemények, az elért elméleti eredmények határozzák majd meg helyüket és súlyukat.*” [\[8\]](#)

A két művészeti ág határán böngészve két-két jellegzetes kifejezés nyomába eredtem egy-egy kiválasztott fontos lelőhelyen. Ha a *Cirkuszi akrobatika* [\[9\]](#) (Alapkutatási és szakmódszertani e-periodika) [\[10\]](#) keresőjébe beütjük a „balett” kifejezést, 48; a „tánc” esetében pedig 163 találatot érünk el. Ez jelzi, hogy a cirkuszi szakemberek tudatában vannak a társművészeti ág jelentőségével, foglalkoznak vele.

A másik oldalon is jobb eredményeket kaptam a vártnál. A „cirkusz” és az „akrobatik” szótöveket alkalmaztam a kiválasztott szaklapban:

A Táncstudományi Közlemények [\[11\]](#)

A Magyar Táncművészeti Főiskola félévenként megjelenő folyóiratának legelső számában olvasható dokumentum tanúsítja azt a munkát, amivel a kutatók sora építi ki az intézményi kereteket (*Előterjesztés az MTA Néprajzi Bizottsága, Színház- és Filmtudományi Bizottsága, valamint Zenetudományi Bizottsága közös alapításában tervezett Interdiszciplináris Táncstudományi Munkabizottság létrehozásáról*). A periodikában forrásközlések, tanulmányok, beszámolók, recenziók jelennek meg.

A cikkek és tanulmányok [\[12\]](#) természetesen csak érintőlegesen említik egy-egy vonatkozását az akrobatikának és a cirkusznak, akár az ókori játékokra, akár a technikai ügyességre, akár a Kálmán-operettre utalnak is. A varieté és revü világa adja a legnagyobb átfedést, a szövegek közül tehát egy olyan naplót kell kiemelnem, amelyet a Forrásközlemények rovatban Fuchs Livia és Tóvay Nagy Péter adott közre több részletben (III/2, IV/1, IV/2...).

Bogár Richárd naplója

A művész életrajzát így adja meg a Magyar Színházművészeti lexikon:

“Bogár Richárd (Bp., 1924. nov. 8.–Bp., 1986. aug. 23.): táncos, koreográfus. Szakmai tanulmányait Feleki Kamill magániskolájában kezdte, ahol szteppelni, színpadi táncot és akrobatikát tanult. Előadóként eleinte revükben és varietékben lépett fel. 1956-tól operettekhez készített koreográfiákat. Az alakuló Tarka Színpadon tánckarvezető volt, majd a Petőfi Színházban musical koreográfiákat komponált. E színház megszűnésekor a tánckar a Fővárosi Operettszínházhoz szerződött, Bogár pedig külföldre távozott, ahol táncosként szerepelt, és közben a jazztánc stílust tanulmányozta. Hazatérte után az Operettszínház tánckarának vez.-je és koreográfusa volt haláláig. Nevéhez fűződtek a legjelentősebb musicalbemutatók koreográfiái. Liszt Ferenc-díjas (1971), érdemes művész (1978). F.K. Irma, te édes (1963); West Side Story (1968); Bolero (1978).”[\[13\]](#)

A Napló első része a meghatározó filmélményeiről (Fred Astaire), a háborús időszakban megkezdett tánctanulmányairól és Garay Nándorral kötött barátságáról szól (1.-2. fejezet). A második rész a könyvnek szánt kézirat 3. és 5. fejezetét tartalmazza, részletesen ír a “pesti Broadway” és azon belül a “brancs” társasági kapcsolatairól és természetesen a revüszínházak és mulatók műsorairól. A harmadik részben a 7. és 9. fejezet található, amelyek középpontjában az 1956-os események állnak. A közreadók ígérte folytatás a következő számból elmaradt.[\[14\]](#)

A napló itt tárgyalt szövegeinek középső részében kiemelt szerepet kap Pécsi Gizi, aki az Állami Artistaképző Iskola (majd Intézet) tánctanára volt 1970 és 1991 között.[\[15\]](#) A cikkem következő részében a rá vonatkozó adatokat fogom közreadni.

[\[1\] https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=T%C3%A1ncstudom%C3%A1ny](https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=T%C3%A1ncstudom%C3%A1ny) (az összes letöltés 2016 májusában történt)

[\[2\] http://www.magyardancstudomany.hu/](http://www.magyardancstudomany.hu/)

[\[3\] http://www.magyardancstudomany.hu/tanclex/](http://www.magyardancstudomany.hu/tanclex/)

[\[4\] https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=T%C3%A1ncstudom%C3%A1ny](https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=T%C3%A1ncstudom%C3%A1ny)

[\[5\] https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=t%C3%A1ncutat%C3%A1s](https://www.google.hu/?gws_rd=ssl#q=t%C3%A1ncutat%C3%A1s)

[\[6\] http://folkradio.hu/hir/6270](http://folkradio.hu/hir/6270)

[\[7\] http://tancpedia.hu/tancstudomany](http://tancpedia.hu/tancstudomany)

[\[8\]http://www.communicatio.hu/mktt/dokumentumok/konferenciak/2005/poszterek/horlociedit.htm](http://www.communicatio.hu/mktt/dokumentumok/konferenciak/2005/poszterek/horlociedit.htm)

[\[9\] http://www.cirkusziakrobatika.hu/](http://www.cirkusziakrobatika.hu/)

[\[10\] http://epa.oszk.hu/01400/01461](http://epa.oszk.hu/01400/01461)

[\[11\] http://www.mtf.hu/index.php?id=1399412740](http://www.mtf.hu/index.php?id=1399412740)

[\[12\]](#) A fenti két keresőszó ezekben a cikkekben fordult elő (zárójelben évfolyam/lapszám): Lelkes Zsófia: Test és kép (I/2.); Lelkes Zsófia: Néptánc a magyar színházban 1945 után (II/1.); Bodil Persson: A táncművészet Svédországban; Heltai Gyöngyi: A két háború közti pesti operett stílári és ideológiai dilemmái: a Király Színház példája (1920–1936) 1.rész (III/1.); Ferencz Krisztina: Rítus a színházban, Heltai Gyöngyi: A két háború közti pesti operett stílári és ideológiai dilemmái: a Király Színház példája (1920–1936) 2. Rész; Bogár Richárd: Napló 1.rész (III/2.); Bogár Richárd: Napló 2. rész (IV/1.); Keszler Mária: Találkozás Szalay Karollal (IV/2.); Tóvay Nagy Péter: Rézségesség és tánc; Major Rita: A szövegekből előbukkanó koreográfus: Maurice Béjart és az irodalom; Bobály Viktória – Kaj Mónika –

Tékus Éva – Váci Márk: Testösszetétel, erő, egyensúly, és hajlékonyság vizsgálata modern és néptáncos nőknél (V/1.); Alessandro Arcangeli előszava Rinaldo Corso A táncról szóló párbeszéd (1555) című művéhez (V/2.); Gáspár Emese: Aberdeen International Youth Festival 2013. 07. 26. – 2013. 08. 03.(VI/1.); Molnár Dániel: Francine Fourmaux: Belles de Paris. Une ethnologie du music-hall (VI/2.); Jean-Joseph Nyssen: A tánc (1882) (VII/1).

[13] <http://mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz02/576.html>

[14] A VI/2. és VII/1. számokban következik a folytatás, de itt már csak egy utalás szól Pécsi Giziről: „*a második részben egy dzsungelben lejátszóó táncoktós, ahol egy vadászt (ezt Klapka György táncolta) megtámad egy kígyó (Pécsi Gizi). Ezt a küzdelmet egy akrobatikus táncban ábrázoltam, amely óriási siker lett. Pécsi Gizi remek adottságait maximálisan kihasználtam, és Klapka mint jó emelő, kiváló partner volt. Mindketten átélten, színésziileg is kiválóan oldották meg a technikailag is nehéz feladatot.*” (VI/2).

[15] [15] Mindenki ezen a néven ismerte őt, de a McTEKA archívumának egy world formátumban, az Intézet törzskönyve alapján készített dokumentuma az asszonynevén, Bálint Ferencnéként szerepelteti őt.

megjelenik minden negyedévben